

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС
РІК ВИДАННЯ 2002
ВЕРЕСЕНЬ
Число 9 (21)
КИЇВ 2003

ВИДАННЯ ТОВАРИСТВА "ЧЕРНІГІВСЬКЕ ЗЕМЛЯЦТВО"

Колонка шеф-редактора

ІМ'Я ВАМ - БЕЗСМЕРТНІ

Шістдесят років тому золоті вересневої пори перші воїни Червоної армії після дворічної німецької окупації ступили на землю нашого Сіверського краю. Що побачили вони обчеченими від вогню очима, від чого здригнулися їхні серця? Димарі без диму замість веселих білоstinних хат, руїни Козар і Корюківки, інших древніх осідлів, пошматовані бомбами та снарядами красень Чернігів, червоносту від людської крові воду чарівної Десни, Дніпра, маленьких річечок, які, мов благотворні вени, завжди живили нашу землю. І кожно сумні очі настраханих жінок, на яких шльи слези радості та смутку, і веселий гвалт дівчор, котра забула, що то таке багтьківська сувора ніжність. Осінь природи жила в повній гармонії з людськими долями.

Але то була весна визволення. Вона давалася тяжкою ціною втрат, вона засінала поля і ліси тисячами могил солдатів і офіцерів, над якими не завжди ставилися навіть насні обиті з дошок обеліски — бо треба було йти далі, вибивати чужинців з кожного куточка землі. І ніхто не назирає тоді переможців легендарними — вони просто виконували свій священний військний обов'язок, бо знали, що за них це ніхто не зробить.

Вчитаймося у скупі рядки хронікерів, пізніших дослідників того подвигу. Скільки за ними горя і нелюдських випробувань, величі і трагізму, а люди й невиняцданой показухи кремлівських верховодів, для котрих солдатське життя не коштувало нічого. Чи не через те стільки втрат з нашої сторони. Духовний порив у розумних людей вимагає опертя на твердий розрахунок стратега, на вчиння здобути перемогу найменшими втратами, бо кожне людське життя — це цілий неповторний світ.

Не можна не згадати добрим словом і подвиг чернігівських партизанів — адже недарма на в'їзді в Чернігівську область збоку столиці ось уже не один рік впадає в око промовистий напис: "Чернігівщина — край партизанської слави". Це теж факт нашої історії, бо Сіверщина була однією з тих територій України, де окупанти відчували силу народного спротиву буквально з перших днів. Великі з'єднання месників і невеликі організовані групи діяли і в дрімучих лісах півночі області, і в ярах та перерізах півдня. Марно підраховувати втрати ворога в живій силі й техніці — головне, що не скорився народ, що поліщукі ще раз довели свою готовність битися і за країну, і за власний отчий поріг. І коли нині патривляєш на рештки землячки десь у Єліських чи Носівських лісах, мимоволі схилиєш голову перед пам'яттю тих, хто колись жив у них, зігрівав своїм диханням клапот рідної землі в люті зимові холоди і затяжними ночами виходив на завдання. А що часто-густо між самими партизанами доведана тривали суцережки про те, що більше зробив для перемоги, так вселадний час розставляє все на свої місця, колективний подвиг знімає напару нездорового суперництва окремих лідерів.

А як списати з рахунку тих безомочних жінок, які, залишившись з дітьми на руках віч-на-віч із нещадним ворогом, не скорилися, не стали рабами? Воюють армії, а страждають народи, так було завжди і скрізь. Отож наш святий обов'язок поклонитися кожній дитині жінці, молодість якої обмалюю жорстоке подум'я війни, осиротило і використало віку неповне вдовине щастя. Вони зберегли для наступних поколінь найбільшу цінність — продовження роду, повосине заживлення ран на рідній землі, вони знову стали справжніми берегинями Сіверян.

Найвищої шани заслуговують ті, хто нині доживає віку. Щедро вкриті синицями і шрамами, ветерани з тривогою вслуховуються у нишній світ, який чомусь дуже почужий, став глухим до їхніх споминів. У нашому земляцтві теж активно працюють учасники бойових дій, ветерани війни. А серед них колони бойові офіцери: І.В.Бойко, Я.І.Волощук, М.К.Лойко, В.Ф.Шелест, В.М.Шилков. Є рядові воїни: М.І.Гущенко, В.Д.Зуй, М.В.Тудель та багато-багато інших. Очололо ветеранське об'єднання неспокойний духом, молодий за натурою Микола Данилович Купченко. На рахунку колонних воїнів багато добрих справ, це більше задумів. Що ж, побажамо їм бути такими ще не одне століття.

Але ж спитаймо себе: чому так сталося, що вчорашні переможці живуть востократ гірше, ніж ті, хто прийшов у наш край із зброєю в руках, хто узаконив таку несправедливість? Безпам'ятство держави — це наше з вами безпам'ятство, бо держава — це живі люди. І якщо ми нині забудемо, хто приніс радісню весну в вересні 1943 року на рідну Сіверську землю, майбутні покоління так само обидуться з нами.

Поклонімося ж доземно світлій пам'яті всіх тих, хто шістдесят літ назад ував на нашу землю, піднятий в атаку поривом душі, поклонімося всім, хто пройшов через некто найстрашнішої з воєн людства і залишився живим. Вони цього заслуговують.

Віктор ТКАЧЕНКО,
голова Ради товариства "Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО

Пройде тисяча, дві, три тисячі літ. З яким трепетом і задрістю будуть згадувати нас юнаки, мужі і мудреці, і війни, і все наше незвичайне покоління... гвардійців, людей, лицарів, на долю яких випало стільки нещастя і щастя, стільки горя і радості, стільки крові, стільки поту, стільки боротьби, і праці, і перемог, що

їх з лишком вистачило б на десяток поколінь. Скільки книг про нас напишуть! Скільки пісень! Скільки благородних нащадків-юнаків у мріях своїх будуть переносити своє життя на машині часу в нашу величну епоху! В епоху, коли було важко, коли ніщо не давалося даром, коли за кожен клаптик своєї землі платили

кров'ю і життям. У цей величний, мудрий час, у ті часи, коли наш радянський двадцятирічний народ-богатыр вийшов битися із змієм і перемаг його — і вийшов у світову історію з чистим лицем і прямою ходою. На наших полях — доля людства.

1942 рік

ЖИВЕМО І ПАМ'ЯТАЄМО

Вересень нинішнього року особливий для кожного, хто приріс серцем до Чернігівщини, — адже рівно шістдесят літ назад вона знову стала вільною. Вона здобула можливість поверити у майбутнє щастя і водночас окропити гіркою сльозою небачені втрати. Тисячі загублених життів, локалічених доль, чорні згарища на місці квітучих сіл і міст, плачі невольників і мовчазні скромні обеліски над прахом героїв — такий результат кривавого вторгнення фашистів у наш чарівний край...

Тепер, із відстані часу, ще виразнішим і значимішим стає героїчний подвиг визволителів, серед яких чимало і наших земляків. Вони живуть нині і в селах та містах Сіверського краю, і в столиці України Києві. Та де б вони не перебували, їх можна по високому армійському праву називати однополчанами, ратниками двадцятого століття, котрі обстали за рідний край і ще раз довели свій патріотизм, свою відданість Батьківщині. Шануймо їх, доки вони ще ходять по врятованій нині ж землі, згадуймо не лише у святкові дні, і тоді пам не буде соромно глянуть в очі історії!

Цієї осінньої пори хочеться побажати землякам, ветеранам Великої Вітчизняної, посивілим вдовам лагідного сонця і тепла людських сердець, уваги й поваги з боку молодих поколінь, щастя і здоров'я на многі літа під мирним небом.

Цієї осінньої пори сотні й тисячі дівчаток і хлопчиків вирушили до шкіль. Хочеться побажати їм мирного чистого неба, а ще доброї пам'яті про тих, хто у люті літа війни грудьми захистив їх майбутнє.

З днем визволення тебе, наша рідна Сіверська сторона!

РАДА "ЧЕРНІГІВСЬКОГО ЗЕМЛЯЦТВА"
В М. КИЄВІ

ВИЗВОЛИТЕЛЯМ

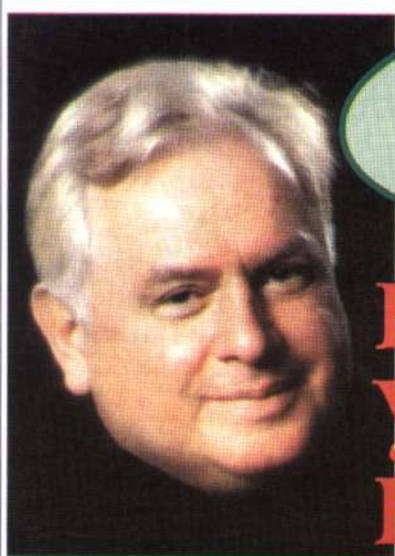
І знову вереснева золотий напекрадьки ляга на лива й луки. Та з брану літ війни криваву тіню у нашій душі переносять круки.

І я прошу: о Господи, не дай нам, сущим, ані золота, ні влади, лиш пам'ять не убий, не покарай і тих, ще нерождених, духом зради.

Не дай забути тих, хто обив віну ціною власного життя і долі, хто в сорок третім вратував Десну і Сіверщину з чорної неволі...

Хай проминає часу скоробіг, і хай звучить вогнем благословенним: хто у бою за рідний край поліг, для нас не може бути безіменним.

ЛЕОНІД ГОРЛАЧ

По-синівськи сердечно,
у пояс вклоняємось Вам, шановні
наші ветерани-земляки, хто ратним
героїзмом, працею на трудовому
фронті в тилу, боротьбою
у партизанських загонах і у підпіллі
в роки Великої Вітчизняної війни
наблизив нашу спільну Перемогу
над ненависним ворогом.

НИЗЬКИЙ УКЛІН ВАМ, ВETERАНИ!

Ми - сини і доньки Ваші, онуки і правнуки - в неоплатному боргу перед Вами за мирне небо над Чернігівщиною й усією Україною, за свободу і незалежність нашої держави, за її свідомий демократичний вибір, який високо поцінують сьогодні в європейській спільноті.

60 років тому здійснилася мрія політуків - жити на визволених від фашистського поневолення польських просторах, де, за словами Великого Кобзаря, "своя правда, і сила, і воля".

Велич цієї події й досі ще не всіма нами усвідомлена в повній мірі. Але пройшли роки, минули десятиліття і, сподіваюсь, вже наші пащадки по-справжньому оцінять її.

Сьогодні ми по суті заново відкриваємо для себе власну героїчну історію і переконуємося, що дійсно є чим пишатися!

Будучи домашнім, ослням, неагресивним народом, український люд виками змушений був, образно кажучи, тримати біля плуга шаблю, аби захистити своє життя і своїх рідних.

Із великим хвилюванням говорю про це на сторінках земляцького «Отчого порога», бо і у його батька молодість видана війні.

Поряд із фактами, якими можна пишатися, були помилки і втрати. Про це вже багато написано - і чи не найкращіше Олександр Довженком. Ще у 40-х роках він писав у щоденнику: "Книги і фільми про нашу правду, про наш народ мусять трипати од жаху, страждати, гніву і нечуваної сили людського духу".

Ось чому ми сьогодні з такою широкою вдячністю за лахнічку незалежності схилимо голову перед загиблими солдатами Великої Вітчизняної війни.

Ніхто і ніколи не зможе заперечити, що без вересня 1943 року не було б сьогоднішньої Чернігівщини, як без травня 1945 року ніколи б не було незалежної України.

Дорогі земляки - ветерани війни і праці - наші славетні співвітчизники, зі сторінок земляцької шанованої газети ми вітаємо Вас, сини сущих, з цією величною датою в історії області і вішануємо світлу пам'ять Ваших бойових побратимів, яких забрало поле брані і дало їм вічний прихисток на рідній або й чужій землі.

Минулі дванадцять років незалежності для нашої області були періодом реструктуризації економіки, її переходу на ринкові засади. І хоч яким важким не був цей період, останні роки підтвердили незворотність змін. Очевидним стає неперечний факт - позитивна динаміка розвитку економіки Чернігівщини набирає все більших обертів.

Починаючи з 1999 року, стабільно, з прискором працює промисловість. За 7 місяців цього року обсяги промислового виробництва зросли проти відповідно-

го минулорічного періоду на 14,5 відсотка.

Реально оцінюючи досягнення у виробничій сфері, ми сконцентруємо свої зусилля на компенсації можливих ризиків і працюємо на випередження.

Свої здобутки область гідно продемонструвала на міждержавній виставці ярмарку промислових технологій, засобів виробництва та послуг країн СНД, що проходила у травні цього року в Києві.

Особлива увага приділяється забезпеченню ефективного використання

коштів на розвиток соціальної сфери. Тому такі інвестиції насамперед спрямовуються на введення в дію пускових об'єктів, що мають першочергове значення. Прискорюються темпи житлового будівництва. Головний акцент робиться на розв'язанні проблем кредитування молодіжного житлового будівництва в рамках програм "Власний дім" та "Молодій родині Чернігівщини - доступне житло".

На честь 60-річчя визволення Чернігова і області проводиться роботи по облаштуванню обласного центру.

До знакових за останні 12 років також можна віднести спорудження залізничної колії з мостом через р.Десна біля с.Пирогівка Новгород-Сіверського району, автошляхового мосту через р.Десна біля с. Велике Устя та мостового переходу через р.Убідь на Сосничині, реконструкцію мосту в м.Чернігіві, комплексів по переробці молока і м'яса в Новгород-Сіверському та Корюківському районах, будівництво шкіл у селах Печенюки, Чайкине, Блистова, Будине Новгород-Сіверського району, у селі Бахмач Бахмацького району, в містах Чернігіві, Семенівці, Городні, Ніжині, селищі Королі, реконструкцію шкіл у селах Олександрівка і Костобобрів Семенівського району, побудову онкодиспансеру у Чернігіві, районних лікарень у містах Городня, Остер та селищі Козелець, розширення і реконструкцію лікарень у селищі Рінки, містечку Семенівка, Корюківка, Новгород-Сіверський, реабілітаційно-відновлювальних центрів у м.Ічня і селищі Десна Козелецького району, першої черги Талалаївської районної лікарні, введення в експлуатацію ретрансляторів у місті Новгород-Сіверський та селищі Сосниця, газонаповнювальної станції у м.Мена, електрифікацію ділянки залізничної лінії Чернігів з капітальним ремонтом усіх наявних станційних споруд.

Чернігівщина підтримує зв'язки економічними зв'язками більш ніж з п'ятдесятьма країнами світу. Головними торговельними партнерами є Російська Федера-

ція, США, Білорусь, країни Балтії, Латвійської Америки та Західної Європи. Реалізація заходів обласної програми нарощування експорту продукції дозволила на третину збільшити експортні поставки і досягти позитивного сальдо зовнішньоторгівельного товарообігу.

Для розширення взаємовигідного торгово-економічного, науково-технічного і гуманітарно-культурного співробітництва України, Росії і Білорусі підписано Угоду про створення прикордон-

у ряді районів, крім транспорту, придбаного за рахунок обласного бюджету в рамках програми "Шкільний автобус", дітей підвозять до місць навчання автобуси, закуплені або ж відремонтовані за кошти районних бюджетів (Чернігівській, Ніжинській, Мельській, Козелецькій та ін.). Організованим підвозом минулого року було охоплено 81,3 відсотка учнів.

На виконання обласної програми інформатизації в навчальних закладах встановлено 2182 комп'ютери, в т.ч. за кошти обласного бюджету 1020.

В області призупинено процес скорочення мережі дошкільних установ.

Усі матеріальні витрати в галузь освіти або повністю випрадані, бо це внесок в інтелект нації, її майбутнє.

У нових умовах доводиться по-новому розглядувати багато проблем у медицині. Ми впроваджуємо в медичну практику денні стаціонари та стаціонари вдома. Активно проводиться ви-

їзні консультаційна допомога сільському населенню спеціалістами обласних медичних закладів. Протягом 2004-2005 років відповідно до довістрогових планів передбачено реформування системи первинної медико-санітарної допомоги з відкриттям ще 79 фельдшерських та амбулаторій, які працюватимуть на закладах практики - сімейної медицини.

Не замало усього є в культурі і джерела нашого краю.

Виконуючи обласну програму розвитку культури на 2003-2004 роки, ми зберегли мережу галузевих закладів та їх кадровий потенціал. У кожному районі і місті проведені творчі звіти, огляди колективів художньої самодіяльності та заключні концерти їх переможців.

Головною пільгою цього року став творчий звіт майстрів мистецтва і художників Чернігівщини "Мелодія зарпаваної Десни" в Національному палаці "Україна", який отримав високу оцінку, викликав захоплюючі враження у глядачів-земляків, яких ми запрошували до перегляду програми.

Слід відзначити також проведення у Сокиринцях, що на Срібнянщині, всеукраїнського кобзарського "Вересасного свята" та міжнародного молодіжного фестивалю «Дружба-2003» - у Сенківці Городнянського району.

У залі Національної спілки майстрів народного мистецтва України експонувалась виставка "Народне мистецтво Чернігівщини". Наші творчі працівники взяли участь у традиційному святі слов'янської нісенності і народної творчості "На землі Бояна" у м.Трубчевськ, що на Бранщині. Членом Національних творчих спілок призначено 9 обласних стипендіатів.

На Чернігівщині, в тому числі і за підтримки земляцтва у місті Києві, активно виконують обласна програма розвитку книговидавничої діяльності. У серіях "Рідні джерела" та "Чернігівська історична бібліотека" за підтримки обласного і місцевого бюджетів вже видано 20 книжок. Цього року вийдуть з друку ще три нових видання. За підтримки обласної адміністрації і обласної ради видається журнал "Літературний Чернігів", надається постійна практична допомога Об'єднанню українців Росії у виданні журналу "Український огляд". Підго-

товлена до друку презентаційна книга "Чернігівщина".

Підно представляють область як на українській, так і на міжнародній арені чернігівські спортсмени.

Цього року на чемпіонатах світу і Європи, Всесвітній зимовій Універсіаді, етапах Кубка світу спортсмени області вибороли 17 медалей (7 золотих, 2 срібних і 8 бронзових). Чемпіонами з біатлону стали Андрій Дериземля, В'ячеслав Деркач, Оксана Хвостенко, призерями - Роман Прима і Руслан Лісенко.

Ставши бронзовим призером етапу Кубка світу з кульової стрільби, Олена Давидова виборола ліцензію для участі в літніх Олімпійських іграх 2004 року.

За вагомі досягнення у спорті цього року майстри спорту міжнародного класу Андрій Дериземля, В'ячеслав Деркач, Оксана Хвостенко і тренер Микола Зоя нагороджені орденом "За заслуги" III ступеня. А чемпіонка світу з кульової стрільби, заслужений майстер спорту Олена Костевич за участь молоді у розбудові держави нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня.

УСЕ більш вагомим у суспільному житті нашого краю стає релігійний чинник. Нині в області зареєстровано і діють 702 релігійні громади 23 конфесій і напрямків. На ниві добрососусідності і милосердя працюють 3 мій. Ведеться підготовка священнослужителів у трьох навчальних закладах. Церковну службу здійснюють близько 600 священнослужителів і настоярів. Продовжується розвиток монастирського життя: засновано і діє 9 православних монастирів (до 1992 року в області не було жодного).

Звітуючи перед Вами, шановні ветерани війни та праці, неможливо обійти увагою і суспільно-політичні процеси, що відбуваються на Чернігівщині, бо ви також є їх активними діючими учасниками. Загалом ці процеси характеризуються відносною стабільністю, але інколи відзначаються загальнодержавну ситуацію.

Ми розуміємо, що однаково мислити і діяти різні партії і рухи не будуть. Та головне, щоб політична діяльність відбувалася в правовому, демократичному руслі, забезпечувала просування соціально спрямованих реформ, забезпечувало пристойний соціальний захист людям поважного віку і роботу людям віку працездатного, особливо молоді.

Не може це раз не сказати добре слово про наше старіше покоління.

Низький уклін Вам, славні ветерани Великої Вітчизняної! Ваш подвиг, дорогі наші, Вашу жертовність завжди пам'ятатимемо ми і наші пащадки.

Мені завжди також приємно зустрічатися із людьми, на грудях яких сяють золоті зірки Героя Соціалістичної праці. Ми пам'ятаємо, що саме на плечі Вашого покоління ліг тягар відбудови спустошеного війною рідного краю, закладено основи сучасного економічного потенціалу України та її, врешті-решт, її державності.

Велике спасибі Вам за невтомний труд! Міцного Вам здоров'я, достатку, щастя рідним і близьким!

Шановні наші сивочолі батьки і матері! Напередодні 60-річчя визволення Чернігівщини від фашистських загарбників дозволяю мені ще раз тепло і сердечно привітати усіх Вас від обласної державної адміністрації, обласної ради, себе особисто!

Зичу добра Вам, здоров'я, добробуту, справжнього людського щастя!

З глибокою повагою,

Ваш Валентин МІЛЬНИЧУК,

голова Чернігівської обласної адміністрації

Ща Чернігівщині, в тому числі і за підтримки земляцтва у місті Києві, активно виконують обласна програма розвитку книговидавничої діяльності. У серіях "Рідні джерела" та "Чернігівська історична бібліотека" за підтримки обласного і місцевого бюджетів вже видано 20 книжок. Цього року вийдуть з друку ще три нових видання. За підтримки обласної адміністрації і обласної ради видається журнал "Літературний Чернігів", надається постійна практична допомога Об'єднанню українців Росії у виданні журналу "Український огляд". Підготовлена до друку презентаційна книга "Чернігівщина".

ного співтовариства "Європетіон "Дніпро" у складі Чернігівської, Гомельської та Бранської областей.

Особливо складні випробування останніми роками випали на долю сільськогосподарської галузі.

Започатковане Указом Президента України платне використання земельних часток (пай) дозволило селянам області за минулий рік отримати орендної плати на суму 55,8 млн. грн. Це вагома прибавка до селянського бюджету, яка становить 44 відсотки річного фонду заробітної плати працюючих в АПК і 25 відсотків річного розміру пенсії сільських пенсіонерів.

Яка не складалася б погодна ситуація, ми підтримуємо у людей впевненість, що буде хліб і до хліба.

Предметом особливої уваги органів виконавчої влади і місцевого самоврядування стала соціальна спрямованість реформ.

У полі зору влади також гуманітарна сфера Чернігівщини.

Чільне місце у ній, безумовно, посідає освіта.

В області діє 25 вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації (19 - першого і другого рівнів, 6 - третього і четвертого рівнів). Вони готують фахівців 159 спеціальностей за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста та магістра за денною та заочною формами навчання. Головне - значно розширюється перелік спеціальностей, за якими йде підготовка фахівців, збагачується, стає сучасною матеріальна база, розширюються внутрішні та зарубіжні зв'язки вищих навчальних закладів.

Більш різноманітною стає і система середньої шкільної освіти.

У минулому навчальному році в області функціонувало 26 закладів нового типу. В їх числі 20 гімназій, 5 ліцеїв, 1 колегіум.

**У вересні святкують
св.т. жовтень:**

ФЕТИСЕНКО Костянтин Григорович - 65-річчя. Народився 15 вересня 1938 року в селі Диттярівка Новгород-Сіверського району. Закінчив Харківський юридичний інститут. Був старшим слідчим Українського комітету державної безпеки при Раді Міністрів УРСР по Сумській області. З 1969 року - викладач, старший викладач, заступник начальника кафедри, начальник кафедри криміналістики, проректор та наукової роботи Вищих курсів КДБ при Раді Міністрів СРСР, Інституту підготовки кадрів Служби безпеки України, Національної академії Служби безпеки України.

Кандидат юридичних наук, професор. Генерал-майор. Заслужений юрист України. Нагороджений 10-ма медалями. Головний редактор "Наукового вісника" Національної академії Служби безпеки України. Опублікував понад 70 наукових праць.

БОЖОК Надія Іванівна - 65-ліття. Народилася 29 вересня 1938 року в селі Катеринівка Бобриньського району. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка, певний час викладала в школі, а потім до входу на заслужений відпочинок працювала начальником відділу кадрів спеціалізованого відельного управління "Київмислбуду". Нагороджена медаллю "За доблесний труд".

ПІНЧУК Андрій Михайлович - 60-річчя. Народився 5 вересня 1943 року в селі Маршівці Бобриньського району. Закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка, після отримання диплома обіймав посаду консультанта, старшого ревізора, державного арбітра, начальника відділу Державного арбітражного суду УРСР. В 1991-1992 роках - арбітра, члена Президії Вишого арбітражного суду України. З 1992 року - голова арбітражного суду вини господарського суду міста Києва. Заслужений юрист України. Голова Асоціації арбітрів України.

МАРУЩЕНКО Діна Максимівна - 60-ліття. Народилася 11 вересня 1943 року в селі Нові Яриловичі Ріпкинського району. Киянка Гомельської державної університету "Поліський". Працювала вчителькою хімії, заступником директора з навчальної частини Жадовської середньої школи Семенівського району. Була контролером-ревізором Київської інспекції пробирного нагляду Міністерства фінансів СРСР, старшим інженером-аналітиком "РІ-АП". Згодом працювала на Київському ВО "Ювєдирпром". З 1991 року - генеральний директор МП в фірмі ТОВ "Соларіс" у місті Києві. Нагороджена медалями, грамотами, дипломами.

САВІНШКИЙ Олександр Пилипович - 55-ліття. Народився 12 вересня 1948 року в місті Києві рідному з Сосницького району. Закінчив з відзнакою міське професійне училище. Проходив службу у повітряно-десантних військах, учасник бойових дій. Закінчив Українську сільськогосподарську академію. Після закінчення навчання працював лаборантом, заступником лабораторії в сільськогосподарській академії. З 1989 року був начальником відділу Головного науково-дослідного інформаційно-обчислювального центру Академії аграрних наук України, згодом працював у комерційних організаціях. З 1997 року обіймає посади провідного спеціаліста і викладача кафедри "Охорона праці" Інституту післядипломної освіти Національного аграрного університету.

САЛІЙ Олександра Олександрівна - 35-річчя. Народилася 16 вересня 1948 року в селі Перевалівка Ніжинського району. Закінчила Київський інститут легкої промисловості. Працювала у Міністерстві легкої промисловості УРСР, обіймала посади начальника управління кадрів Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України, заступника начальника управління кадрів Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України.

БОРНІСЕНКО Михайло Іванович - 55-ліття. Народився 17 вересня 1948 року в селі Підлісне Козельцького району. Все життя присвятив медицині. Нині він доцент кафедри педіатрії Київського Національного медичного університету. Доктор медичних наук.

НЕСТОРЕНКО Михайло Васильович - 55-річчя. Народився 17 вересня 1948 року в селі Красівціва Бахмацького району. Працює головою Кірово-Святославської районної Ради столиці.

ТИМОШОК Олександр Ілліч - 55-ліття. Народився 26 вересня в місті Семенівка. Закінчив Новгород-Сіверський медичне училище та Київський державний медичний інститут імені О.О.Богomoльця, працював хірургом Броварської районної лікарні. Був хірургом Київської міської лікарні №1. З 1984 року трудиться за фахом у системі Міністерства внутрішніх справ України. Лікар вищої категорії. Підполковник міліції. Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

КУВШІНСЬКИЙ Геннадій Георгійович - 50-річчя. Народився 7 вересня 1953 року в Моздаві. Дитинство та юність пройшли в селищі міського типу Короп. Працював у органах внутрішніх справ міста Києва. Закінчив з відзнакою Республіканську школу метрополітанів та офіціантів. З 1997 року - адміністратор ресторану "Стара фортеця". Президент готелю "Київський".

ГОРДІШКО Микола Павлович - 50-ліття. Народився 13 вересня 1953 року в місті Прилуки. Закінчив Вище прикордонне училище КДБ СРСР. Проходив службу в Прикордонних військах та органах КДБ. Після звільнення в запас у 1992 році працює в генеральній дирекції по обслуговуванню іноземних представництв. Нині обіймає посаду директора дирекції "Інтеркадри". Нагороджений вісьмама медалями.

ШАЛЬ Михайло Іванович - 50-річчя. Народився 18 вересня 1953 року в селі Ніжківка Дубинського району на Київщині. Упродовж 15 років мешкав у місті Остер Козельцького району. Закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т.Г.Шевченка. Працював у органах внутрішніх справ України. З 1981 року - керівник Департаменту по роботі з персоналом в апараті МВС України. Полковник міліції.

Дорогі земляки!
Рада товариства "Чернігівська земляцтво" сердечно вітає Вас з славним ювілеєм, щиро бажає усім міцного здоров'я, багаторого настрою, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я розвитку рідної землі.

**ХРОНІКА
ВИЗВОЛЕННЯ ЧЕРНІГІВЩИНИ
ВІД НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРЬНИКІВ
(Вересень 1943р.)**

3 вересня. Частини 322-ї стрілецької дивізії 60-ї армії вийшли до Десни й визволили перші населені пункти Чернігівщини - села Риботин та Жовтневе Коропського району.

4 вересня. Підрозділи 288-го полку 184-ї стрілецької дивізії 60-ї армії визволили районний центр Короп.

6 вересня. 70-та гвардійська стрілецька дивізія 60-ї армії форсувала Сейм і визволила колишній районний центр Батурин.

7 вересня. 322-га стрілецька дивізія форсувала Сейм в районі сіл Пекарів, Нових Млинів і визволила районний центр Борзну.

8 вересня. Передові загони 48 і 65-ї армії почали форсування Десни в районі Новгород-Сіверського.

9 вересня. Війська 60-ї армії визволили великий залізничний вузол - м. Бахмач.

10 вересня. Війська 13-ї армії форсували Десну в районі с. Оболонне Коропського району.

13 вересня. Війська Центрального фронту визволили колишній районний центр Комарівку.

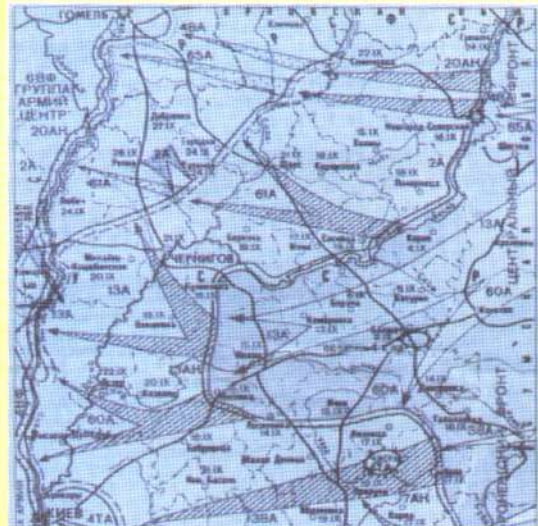
14 вересня. Війська Центрального фронту визволили колишній районний центр Дмитрівку.

15 вересня. Український штаб партизанського руху віддав розпорядження командирам партизанських з'єднань утримати райони переправ до підходу військ на Дніпрі, Десні та Прип'яті, щоб забезпечити переправу частин Червоної армії.

Війська 60-ї армії визволили важливий опорний пункт ворога на шляху до Києва - м. Ніжин.

З резерву Ставки на ділянці 13-ї армії в районі Коропа передислокована 61-ша армія, яка змінила війська 13-ї армії і продовжила бой за розширення Оболонського плацдарму. В її складі діяв на плацдармі 7-й гвардійський кавалерійський корпус.

2-й батальйон третього полку партизанського з'єднання "За Батьківщину" вибив роту німецько-фашистських військ із с. Кобижча Бобриньського району, дві доби утримуючи село до приходу Червоної армії.

16 вересня. Війська Центрального фронту визволили районні центри Ічня, Носівку, Талалайку.

Війська 48-ї та 65-ї армії Центрального фронту після запеклих боїв визволили районний центр м. Новгород-Сіверський.

17 вересня. 57-ма гвардійська танкова бригада 60-ї армії визволила районний центр Лосинівку.

55-та стрілецька дивізія 61-ї армії визволила колишній районний центр Поноричку.

18 вересня. Війська 63-ї армії Брянського фронту визволили колишній районний центр Грем'яч.

16-та гвардійська кавалерійська дивізія при взаємодії з частинами 9-го гвардійського стрілецького корпусу 61-ї армії визволила районні центри Сосницьку і Мену.

2-га гвардійська повітряно-десантна дивізія 60-ї армії визволила колишній районний центр Малу Дівичку.

211-та і 248-ма стрілецькі дивізії 13-ї армії вийшли до Десни в районі Чернігова і почали її форсування своїми передовими загонами.

3-тя гвардійська повітряно-десантна дивізія 60-ї армії визволила колишній районний центр Іванівку.

211-та стрілецька дивізія 13-ї армії визволила районний центр Куликівку.

19 вересня. 69-та стрілецька дивізія 65-ї армії визволила колишній районний центр Холми.

42-га стрілецька дивізія і 3-й гвардійський танковий корпус 38-ї армії Воронежського фронту, 2-га, 3-тя, 4-та гвардійські повітряно-десантні дивізії 60-ї армії Центрального фронту визволили м. Прилуки і територію Прилуцького району.

16-та гвардійська кавалерійська дивізія 61-ї армії визволила колишній районний центр Березну.

148-ма, 181-ша і 211-та стрілецькі дивізії 13-ї армії продовжували форсування Десни на схід і південний схід від Чернігова і вели бой за розширення плацдарму.

20 вересня. Війська Центрального фронту визволили районний центр Козельцьку.

21 вересня. 211-та стрілецька дивізія 13-ї армії визволила колишній районний центр Михайло-Косюбинський.

Війська 13-ї армії при взаємодії з лівим крилом 61-ї армії і частина 7-го гвардійського кавалерійського корпусу визволили місто Чернігів.

22 вересня. 280-та стрілецька дивізія 60-ї армії визволила колишній районний центр Остер.

23 вересня. 365-та стрілецька дивізія 61-ї армії визволила колишній районний центр Тулічів.

24 вересня. 55-та стрілецька дивізія при взаємодії з 60-ю стрілецькою дивізією 65-ї армії визволила районний центр Гордону.

26 вересня. 365-та стрілецька дивізія 61-ї армії визволила районний центр Ріпки, 12-та гвардійська стрілецька дивізія - Любеч.

27 вересня. 106-та стрілецька дивізія 65-ї армії визволила колишній районний центр Добрянку.

1 жовтня. Форсуванням Дніпра, Прип'яті і створенням Горностайпільського плацдарму завершилась Чернігівсько-Прип'ятська наступальна операція Центрального фронту, в результаті якої територія Чернігівської області була повністю звільнена від німецько-фашистських окупантів.

ЯКЩО МИ РАЗОМ

Недарма колись наш великий Микола Гоголь казав, що нема у світі щастя за братство. Так само і є в житті. Це засвідчує перший офіційний візит групи членів Семенівського відділення столичного земляцтва до рідної землі. В складі делегації були знайомі в країні люди: Саєн Клименко, Олександр Тімошок, Володимир Лукаш, Олександр Нарасальський та інші. І хоча цього разу не змогли заготовити в ніжинському окроку області Олександр Качура та Василь Степанець, їх духова присутність відчувалася в самій матеріальній участі в акції.

Був традиційний хліб-сіль за бар'єрних рушниках, були відкриті реконструйованого міського парку, Районної лікарні, середньої школи № 3, історико-краєзнавчого музею, були клятві пани на меморіалі загиблим на фронтах Великої Вітчизняної війни, пісний концерт узаєднанні художньої самодіяльності в Будинку культури, поїздка в село, футбольний матч на місцевому стадіоні. Були відкриті рідних, друзів, хвилин скорботи над могилами номерних родичів.

Та гостям особливо запам'яталися розповіді голови райдержадміністрації Сергія Семеново про позитивні зміни, які відбулися в житті району завдяки наполегливості наших керівників області та активній праці трудівників, до яких почала повертатися віра в щасливе майбутнє.

Не з порожніми руками прибули й гості, які вручили благодійну допомогу районній лікарні, книги з особистих бібліотек читачам-землякам.

І цілком логічним були слова С.Семеново про те, що прийдатися земляків з Києва на рідну Семенівську землю - це початок нового етапу стосувань, початок наших спільних планів.

Олександр БІЧКОВ,
заступник голови Семенівської райдержадміністрації

ЛЮБОВ МАЛОЮ НЕ БУВАЄ

До такого висновку приходили, коли познайомилися з черговим випуском журналу "Літературний Чернігів". Цього разу з ініціативи самих наших земляків книжку склали не лише твори місцевих літераторів, а й їх колеги, які мешкають шні у столиці.

Своєрідні антології дають наші вчені короткі вступи благословення голови Чернігівської обласної державної адміністрації Валентина Мельничука та голови Ради нашого земляцтва Віктора Ткачука, у яких підкреслюється неохочість еднання душ наших земляків, бажання зробити все необхідне для того, щоб культура рідного краю не занепадала й далі.

Відомо, що ідею спільного видання подав свого часу невтомний Віктор Тішоко, а практично здійснив надання часопису його головний редактор Михайлє Ткач.

І якщо в це видання ввійшли твори не всіх київських чернігівців - це тільки добрий початок. Духовне перенесення продовжується.

Наш кор.

ПІД НЕБОМ ПОЛІССЯ

Так назвали поетичну антологію співгодинишній Чернігівщини її літератори. Подія знакова - адже ця книга зможе в концентрованому вигляді познайомилися з творчим доробком своїх сучасних літераторів.

Книга складена за всіма академічними канонами; подані короткі відомості про авторів, фото й добірки віршів.

До антології увійшли як нові твори поетів старшого покоління М.Адамєнка, П.Зубо, М.Турківського, О.Олійника, Я.Ковальчик, так і поезії молодих колег - К.Москальєв, С.Коноваленко, В.Кашин, С.Дюбо, Тетяна Дюбої та інших.

До видання додали чимало зусиль урядовиків С.Реняк та С.Дюбо, перший з яких написав і теплу передмову.

Звичайно, що це видання, як і чимало інших, побачило світ під крилом управління у справах преси та інформації обласної державної адміністрації.

Наш кор.

Армійський триптих

**ЛЮДИ,
НЕ ЗАБУДЬТЕ
ВАШИХ
РЯТІВНИКІВ!**

На їхніх обличчях лежить утота від виснажливих кровопролитних боїв і проступає задоволення, що здолали клятого ворога ще в одному краї України.

Хоча минуло багато літ, донині пам'ятаю їхні прізвиська. З задоволенням і гордістю назву славіх визволителів нашої землі.

У першому ряду сидять \зліва направо\ : майор Шапіто, майор Терент'єв, підполковник Агарков - командир полку, лейтенант Манюшина, майор Лифель, капітан Свириденко - уродженець села Бірино; у другому ряду стоять: рядовий Петрик, старший сержант Чайдан,

старший сержант Козловський, старший сержант Янушенко, старший сержант Гирюнов, старшина Набагачков, старший сержант Гайдай, рядовий Сидорко, капітан Пронін, старший сержант Лигун, рядовий Карпенко і Постушок.

Багато воїнів 1168 полку 65 армії Центрального фронту за виявлені героїзм при форсуванні Десни та визволенні Новгород-Сіверська представлені до урядових нагород.

Дорогі земляки! Ще раз гляньте подячно на тих, хто приніс свободу Новгород-Сіверщині, Чернігівщині.

Цієї фотографії 60 років. Зробив її П. золотоголиста вересня 1943 року. Було це в селі Бірино на Чернігівщині. На знімку мої однополчани - офіцери, сержанти, солдати 1168 полку, які звільняли від німечко-фашистських загарбників місто Новгород-Сіверський, нашу рідну область.

ВІШАЄМО!

Столичні земляки сердечно вітають із призначенням на високу посаду Надзвичайного і Повноваженого посла України в Білорусії Петра Шаповала - одного з найактивніших ініціаторів створення нашого громадського об'єднання і зичать йому всіляких гараздів у житті.

А ЧЕРНІГІВЦІ Є ?

Скільки б не пролетіло літ, а в вухах звучить найрідніше слово, яке перемагало найгучніші канонади:
- А чернігівці серед вас є ?

Іде наша колона прифронтовою розбитою дорогою, а назустріч інша, така ж суворя і переворотлена - бо війна й згрупувала тисячі воїнів, і розділила на частини та підрозділи. Може, через кілька годин почнеться бій, може, комусь судитись внасти на сиру землю далеко від рідних місць, але чужей той журавлиний клыч родоводу кричить у відповідь самою душею:
- Є, є, землячке!
- Успіхів вам, браття земляки, в бою! Зустрінемося в Берліні!

І жоден командир не дозволить зупинку для братання, бо у війни свої суворі закони, і поляже в найближчому посидню з ворогом односельчанин, так і неаговорившись удосталь. Але бували й щасливі випадки, коли можна було перекнутись словом та згадати мирне минуле...

Якось під час передидки після бою ми отримали поповнення з бувалих воїнів. У нашій роті, крім стрільців, кулеметників, броньбійників, був розрахунок ранцевих 50-міліметрових мінометів. Виконуючи обов'язки старшини роти, я видавав обід біля кухні. Солдати з котельками ланцюжком підходили до нас і отримували свою гарячу кашу. Мінометники замикали ланцюжок. І тут, взявши обід, підходить до кухні командир розрахунку й чистісінькою українською каже:

- Товаришу старшина, а мінометникам адруге можна по каші отримати?

Я мало не підстрибнув від радості - щось рідше почулося в його вимові. І відповів рідною мовою:
- Мінометникам можна, вони нас вогнем підтримують, а ми їх кашею піддержимо.

Підсів я до мінометників. Виявилось, доладно скросний сержант родом із Прилук, Микола Сердюченко, до війни був фізкерівником школи. А я в той час уже два роки листувався з прилудською дівчиною, вчителькою Анютою Алендаренко. Не встиг я назвати її прізвище, як земляк аж засвітився від радості:

- Так ця Анюта живе на нашій вулиці й працює в сусідній школі, я й рідних її добре знаю, вона найкрасивіша на нашій вулиці. Побачите її, зразу влюбитеся...

Далі був жорстокий бій. Мінометники вели прицільний вогонь по фашистах, ті огризаліся трасуючими кулями. І треба ж так статися, що одна з розривних куль роздробила шелепу Миколі. Відіправили земляка в госпіталь на лікування, а мені довелося йти далі дорогами війни.

Лише після Перемоги під час відвідин Прилук випадково зустрів я Миколу, інваліда І-І групи. Ми згадали той епізод і ще раз пересвідчилися, що ми дійсно залипилися синами рідної Чернігівщини.

Микола КУПЧЕНКО, полковник у відставці

**"ОХ ЦІ
СОЮЗНИКИ!"**

переправившись через річку Амур і Уссури, з боями стрімко наступали на ворога. Вони за два тижні подолали від 500 до 950 кілометрів. 23 серпня озброєна до зубів майже мільйонна Квантунська армія під натиском радянських військ складала зброю.

Отже, як вже тоді між собою говорили в полку, атомні удари по Хіросімі й Нагасакі не були викликані військовою необхідністю, розгром Японії після вступу в війну СРСР був неминучий. Вже доведено, що США вирішили продемонструвати силу своєї нової зброї перед Радянським Союзом.

От на цій фотографії старший лейтенант Денисов читає повідомлення про варварська бомбування Хіросіми й Нагасакі.

Запам'яталися слова старшини: "Ох союзники! А що дали буре?"

Далі, ми всі це знаємо, була затягана "холодна війна", яка принесла стільки лиха всьому людству, особливо нашій країні...

На цьому знімку, котрий я зробив майже через два роки після визволення Новгород-Сіверська, бійці того ж 1168 Сіверського Червонопрапорного артилерійського полку. Пильно придивившись до солдатів і офіцерів, можна помітити, що вони здивовані, стривожені, ледь приховують обурення... Чому?

6 серпня 1945 року в ясну мого неба над японським містом Хіросіма на великій висоті з'явилися два літаки. Система ППО часно зафіксувала їх, була оголошена тривога, однак, оскільки літаків було мало, її недовзі відмінили. Не виявили протидії противнику й винищувачі та зенітна артилерія. А даремно...

О 8 годині 15 хвилин з висо-

ти 10 тисяч метрів на Хіросіму була скинута атомна бомба, яка вибухнула на висоті 600 метрів. Результати бомбування були страхотливі, таких не знала історія: на площі 12 квадратних кілометрів від епіцентру вибуху будівлі були повністю розвалені. Загибло й пропало безвісті майже 200 тисяч чоловік, поранено й піддано радіаційному опроміненню десь 160 тисяч мешканців міста. Такий же жахливий удар був проведений 9 серпня по місту Нагасакі. Місто було геть зруйновано, загинула маса мирних жителів.

Чи була потрібна ця варварська акція? Певен, що ні. Радянські війська, подолавши гірський хребет Великий Хінган,

**БІЙЦІ
ЗГАДУЮТЬ
МИНУЛІ ДНІ...**

Ціє унікальний знімок комсомольсько-молодіжної конференції 2-го Білоруського фронту у вересні 1946 року в польському місті Лігніці, на яку були запрошені представники військових частин, які брали участь у звільненні України, Білорусії й Польщі. На конференції піднімалися підсумки війни з фашистською Німеччиною й імпералістичною Японією. Звичайно ж, панувала урочиста, святкова обстановка, це помітно по обличчях кожного, хто зображений на фотографії. Навіть завжди стриманий маршал Радянського Союзу, знаменитий полководець Великої Вітчизняної війни, дідич Герой Радянського Союзу, який

командував вікоп'ятним парадом Перемоги в Москві 24 серпня 1945 року, Костянтин Костянтинівич Рокоссовський, п'ятий справа в третьому ряду, ледь усміхається.

Ми перемогли, ми маємо право тріумфувати!

Іван МАКАРЕНКО, учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни

Тільки факти

НА ЯРМАРКУ НАШІМ

Миколаївський ярмарок, який утретє відбувся в Королі, перевершив усі сподівання.

Теплим вступним словом його відкрив голова райдержадміністрації М.О.Півень.

Привітати земляків приїхала велика делегація товариства "Чернігівське земляцтво" у Києві, очолювана заступником його голови М.І.Борцем. Він і керівник Королівської осередку товариства А.М.Карацоба подарували голові райдержадміністрації символ влади булаву та чудову шаблю. Микола Іванович сказав, що хоча він родом з Ічнянщини, але назавжди порідився з Королівщиною - тут, на Оболонському плацдармі, смертю героя у 1943 році загинув його батько. Згодом вихідець із Жовтневого М.П.Вареник, нині директор столичного підприємства, що займається вирощуванням і науковим супроводом сої в Україні, домовився з місцевими аераріями про співробітництво.

Не передати словами всього, що відбувалося на ярмарку. Зачарувало присутніх театралізоване дійство, коли на вулиці міста ніби ступила сама історія. Полонили піснями, танцями численні ансамблі, самобутні виконавці. А скільки чудових виробів привезли на ярмарок дивовижні майстри з усіх куточків району! Частували смачними млинцями, шашилками, галушками, пампушками...

Словом, Королівський ярмарок віддав на славу, став справжнім і самобутнім святом.

Валентина МИХАЙЛЕНКО

О Б Ш У К

У житті кожної людини настає пора, коли хочеться поділитися найсокровеннішим. А воно, як відомо, лежить у глибинах дитинства, коли світ ще не замулений всілякими нашаруваннями логіки, коли душа твоя відкрита до всього живого. І не вина Бориса ІВАНЕНКА, як і мільйонів його перевесників, названих згодом "дітьми війни", що на незахищену душу поспалили страшні випробування, коли жорстокі вітри намагалися збити з незміцнілих ніг ціле беззахисне покоління.

Саме про ті окупаційні випробування і йдеться в документальній повісті нашого постійного автора. Друкуємо один із розділів майбутньої книги, у якому живе правда війни, побачена дитячими очима.

Якось по обіді в кімнату постукали. Відчинивши двері, мати побачила шкільного директора, зблідлого і чимось наляканого.

- Надіє Миколаївно, - проговорив той пошеки, озирнувшись на двері квартири старості. - Тільки-но був у старості. Якраз під'їхав каральний загін. До Мережка зайшов прилуцький поліцай і простягнув йому список сільських комуністів, котрих треба негайно арештувати. Я стояв за його спиною і побачив той список. Перше прізвище - Іваненко Василь Павлович, комісар партизанського загону. Бачиш на власні очі - тричі підкреслено червоним олівцем. Триві...

Директора наче була пропавши, він говорив і говорив. Директора наче була пропавши, він говорив і говорив. Директора наче була пропавши, він говорив і говорив.

Моя сестричка, поблизку...

Мережка каже, що Василь у армії, що тут лише жінка з дітьми, а поліцай наступає:

- Що ти за господар села, коли не знаєш, де твої люди? Як посміє поселити більшовицьких вирождів у школі? Як дозволив узяти її куховаркою в лікарню? Воно ж люди погубить!

Вони вже були зібрані хати до школи, та на ваше щастя подзвонили з Прилуки, що у Ружках партизани, і вони стріляючи поділися туди. Словом, добра вам не ждали...

Тисячі думок пронизали материну голову, нові тривоги звалилися, мов сніг, що тієї зими снівав і снівав на землю. Невже справді об'явився Василь? Але чому ж не подає знаку? Та, подумавши отак, відганяла думки: не може бути, він же в армії...

Наступного дня десь по обіді в квартиру владно постукали. Мати відчула, що прийшла біда, вона вже порі переступася. Відчинила двері і побачила, що навпроти стоять троє поліцаїв з гвинтівками. Віддалили у коридорі ще кілька сторожко стовбачать. Трійця влізла в кімнату, тримаючи зброю наготові. Заирнули на ніч, де тупилися одне до одного нас четверо, як дрібні потерчата, загляючи під ніч. Трохи заспокоївшись, старший поліцай всіяв за столом.

- Ну, розкажіть, де Василь? - тихо й загрозливо наказав непроханий старшина. Я заціпенів, а мати, на диво самій собі, спокійно розповіла всю правду про чоловіка, бо знала, що нічим йому не зашкодить.

- Брешиш, - бевкнув поліцай з недовірою.

- Ні, все, що я казала, свята правда, - заперчила мати.

І трітєрє слово у слово повторила слово оловидь, і тільки тоді поліцай зрозумів, що чомось нового від матері не почує, але ж у хаті діти, може, вони щось знають та й по найності своїй відкриють.

- Ану злазьте з печі! - гукнув сердитий дядило до нас.

Ми поспіхом повиласили на світ Божий і, мов налякані звірята, притулилися до матері. Поліцейський аперхлік обвів нас очима і несподівано вступив в п'ятиричну їдлу.

- А розкажи нам, дитинко, - почав уследно, - де твій батько, коли востаннє навідувався до нас.

Моя сестричка, поблизку...

А покази-но, де сидит твій татко.

Ми заверили від страху, ще мініше притиснулися до сподобаної матері.

- Так це було не тоді, коли ми жили в Рудниці, - широзлилася Юрко, безпечно сидючи на чужих руках. - Ми тоді так наїлися...

Я відчув, як мати обміждала, як із її грудей вилетіло полетпешив схлип. А поліцай несподівано зник з нашої кімнати, перебирали лампяти, навіть намагалися підважати дошки підлоги, мов і там мій захватили наш кремезний батько, перегорітали книжки й папери. Мати стояла безмовно, мабуть, їй здавалося, що коцані пальці землячки залязять у саму душу і поряються там, де таліся найбільш священні.

Один із поліцаїв відкрив якусь коробку, пошарив у ній і дістав велику батькову фотографію.

- Оце те, що нам треба, - задоволено загникав.

Самого не застали, так образ заберемо, колизь та впианемо і зловимо.

І почав засовувати фото в кишеню. І тут мати не втричало, їй здалося, що забирають найдорожче, не стане в хаті образу коханого чоловіка, заростуть споришнями пляхи його вертани до неї, до дрібних дітей, Сильон бризнула з її очей:

- Хлопці, навіщо вам фотографія? Як зустрінете Василья, ви ж і так його впізнаєте. Хоч диткам заміните на пам'ять, майте ж совість!

Поліцай понереминався з ноги на ногу, перезирнувся між собою, і той, що встиг заховати фото в кишеню, мовчки дістав його і кинув на стіл. Затим так само мовчки, не попрощавшись, рушили до дверей і розішли за ними.

Ми лишилися самі серед кімнати, у якій снувалася тривога, серед люті окупаційної змири. Липлилися беззахисні, безпомічні. І тільки сподівання на те, що колизь такі наш батько повернеться і порозганяє всіх поліцаїв разом із ними, тримало нас на світлі. Та це материна самовидана ласка і бажання навіть ціною власного життя врятувати чотирирічного потерчата, забулених у безмежному жорсткому світі.

- А що він тобі приносить? - Коржиків і канфет.

Мати затремтіла від жаху - що ж ти робив, мов дитинку, сама ведеш нас до ям! І ніби серцем промовляючи до синка: хіба ж прихотлив суди наш татуно?

А поліцай не відступав:

А покази-но, де сидит твій татко.

Ми заверили від страху, ще мініше притиснулися до сподобаної матері.

- Так це було не тоді, коли ми жили в Рудниці, - широзлилася Юрко, безпечно сидючи на чужих руках. - Ми тоді так наїлися...

Я відчув, як мати обміждала, як із її грудей вилетіло полетпешив схлип. А поліцай несподівано зник з нашої кімнати, перебирали лампяти, навіть намагалися підважати дошки підлоги, мов і там мій захватили наш кремезний батько, перегорітали книжки й папери. Мати стояла безмовно, мабуть, їй здавалося, що коцані пальці землячки залязять у саму душу і поряються там, де таліся найбільш священні.

Один із поліцаїв відкрив якусь коробку, пошарив у ній і дістав велику батькову фотографію.

- Оце те, що нам треба, - задоволено загникав.

Самого не застали, так образ заберемо, колизь та впианемо і зловимо.

І почав засовувати фото в кишеню. І тут мати не втричало, їй здалося, що забирають найдорожче, не стане в хаті образу коханого чоловіка, заростуть споришнями пляхи його вертани до неї, до дрібних дітей, Сильон бризнула з її очей:

- Хлопці, навіщо вам фотографія? Як зустрінете Василья, ви ж і так його впізнаєте. Хоч диткам заміните на пам'ять, майте ж совість!

Поліцай понереминався з ноги на ногу, перезирнувся між собою, і той, що встиг заховати фото в кишеню, мовчки дістав його і кинув на стіл. Затим так само мовчки, не попрощавшись, рушили до дверей і розішли за ними.

Ми лишилися самі серед кімнати, у якій снувалася тривога, серед люті окупаційної змири. Липлилися беззахисні, безпомічні. І тільки сподівання на те, що колизь такі наш батько повернеться і порозганяє всіх поліцаїв разом із ними, тримало нас на світлі. Та це материна самовидана ласка і бажання навіть ціною власного життя врятувати чотирирічного потерчата, забулених у безмежному жорсткому світі.

- А що він тобі приносить? - Коржиків і канфет.

Мати затремтіла від жаху - що ж ти робив, мов дитинку, сама ведеш нас до ям! І ніби серцем промовляючи до синка: хіба ж прихотлив суди наш татуно?

А поліцай не відступав:

У ті часи, коли мені було затишно за батьківським плечем, коли всі тривоги світу залишалися десь за межами рідного Червоного Колодязя, над моєю долею шумів батьківський сад. Шумів він надійно аж доти, доки по росній затіненій траві ходила відвесни до пізньої осені наклепана й виманчана коса, а з-під кристалки шовковиці у небо вився верчиком голубуватий димок із сільське дитинство.

У ЗАТІНКУ БАТЬКІВСЬКОГО САДУ

У ті часи, коли світова проблема змикалася для мене із щиро обробленими колосистими полями, розрізаною козачкою сторожкою могиллю, в якій дітланню вперто шукала давні скарби, а знаходила розпорошені українською землею німецькі кулі, бо там ще цедано зайшли непрохані гості влаштували тир і вправлялися на влучність, коли недавня окупація ще була такою свіжою, як ледве зашрамована рана, а ми викопували окупаційні міни й снаряди та потайки у високих кукурузниках підірвали їх, підемакучочи на вогні, доки лоснівські сапери не заходилися очищати погайновані поля й городи від смертельних тротилів, недавня війна була такою ж невід'ємною, як шмаг імського хліба на столі. І коли на широкіх вигонах чи толоках затівалися ігри у німців і наших, ніхто не хотів виступати в ролі ворога - лють наша була ще свіжою, як плачі вдів та очі з траншеями, як розповіді вчорашніх воїнів, котрі почали повертатися додому з далеких переможних походів і, побрязуючи нагородами, ходили від двору до двору, випиваючи добру чарку та розповідючи про перебувалі бої.

У ті часи ще тільки починали спливатися в мирне небо дві білини за хатою над погребцем. Вони перейшли до нас через сусідську межу, перейшли самотужки, бо що дереву до людських пристрасей, але межа та стала легендарною саме через людські долі. Жили за нею такі собі Хролі, старший із них був спершу гаспаном активістом, що вів нас у хмельному чаду по селу, розкуракулюючи тих, хто ще не розумівся обробляти землю, бо сам не вмів любити землю, зате вмів запрятати хліборобів у ярмо. Десь після його доносів закопали в тридцять третього голодомому і мого напівжового діда Максима, у якого було багато хіба що дітей та могозів, але стояла й показана хата, як у кожного господаря. Через неї той Хроль і підіск під корінь мій материнський рід, умертвивши діда з бабою, а їх дітей розвіявши по світу. Йому так, любий, сподобалося бути зверником над земляками, що коли прийшли німці, відразу ж став затіяним поліцаєм і заходився активно обслуговувати нову владу.

Не пам'ятаю, як у щасливому для сільчан сорок третьому прийшло нарешті звільнення, як мої земляки хотіли вчинити йому самосуд за всі покривди, і тільки втручання військової влади перешкодило цьому справедливому ак-

ту помсти, як після того він заримів на десять років спокотувати провинку перед народом у краї далекі, незнані, а сім'я втекла від позору на Донбас. Але перед дитячими очима моїми завжди стояли дві білини, які перебралися до нашої землі через межу, і я, насладувавшись розповідей про великого зрадника землі й народу, відрубав різні відростки безвинного дерева, котрі вперто продовжували перелазити до нашого двору, наче хотів відіскти назавжди гірке минуле. Під тими білинами ми любили ходити з батьком і слухати його спокійний голос та щедре спокійнявання...

Це вже згодом війна оформилася для мене в щось велетенське і несправедливе, за згодом озвучилася вона якимось чисто атакістичним відчуттям людської несправедливості, котра різко поділила всіх на героїв та зрадників. Було це в нашому народі, але було і в тому, хто породив окупантів, катів, котрі прийшли на нашу землю, як грозова хмара з байкальських боліт. І в затінку нашого саду, котрий і нині шумить самотньо постарілими кронами, повернувшись до рідного гнізда, почав і шукати відповіді на неясні запитання в батькової пам'яті:

- Батьку, з окупаційних літ пам'ятаю а гул сотень чорних літаків у небі, ряну стрілянину від козачкої могили та шум саду біля хати. А звідки ж узялося відчуття, ніби мене хтось чужий бере на руки, підчучує вгору, ловить, пригортає до грудей і окроплює теплинами слезами вкупі з словами? Чи не Хроль то, був, так часом минався душею?

Затягся мій батько шмальким димом і похитав головою:

- Еге, такі землячки потівили б тебе, голопуцька. А був то, як не дивно, старий німець, який оселився в нашій хаті...

І озвалася через літа історія, про яку недавно краше б забути, бо людство поділило на наших і ворогів, як робили це ми, діти війни, і зрозумів я, що у світі не все так просто, як декому хотілося б...

Уже в сорок третьому, коли фронти рушили на захід, великою ціною відбиваючи у ворога кожен клант рідної землі, але ще не визволивши з неволі українські поля з рештками їх господарів, привезли того старого німця до нас на постій. Був він уже в добрих літах і зовсім не скидався на завзятого солдата - просто займався господарськими справами. Був тихий, мирний, ладив із селянами, але особливо

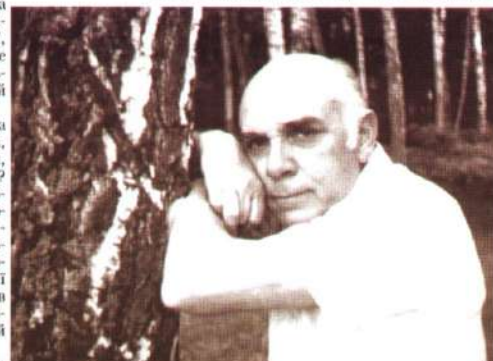
любив зацьковану дитвору. Хіба що потайки, діючи з батьком пайку хліба, сторожко озирався і вставляв у розмову обережно: "Гітлер капут. Я вчитель, дома лишилося четверо дітей, як так за ними збудувувався, аби тільки швидше війна скінчилася". І коли з далекі Німеччини надходила чергова посылка від рідні, той літній німецький учитель перероджувався - відкривав яничка, діставав всілякі нечувані солодощі, згукував сусідську дитвору і щедро наділяв її подарунками. А далі брав мене, тріричного, на руки і підкидав над собою. Мабуть, гадував свого такого ж беззахисного хлопчика, чи спрацював у нього учительський вогонь любові до дітей. Про що думав той кинувий у пекло війни всілякими головорізами дитячий чоловік, було відомо тільки йому, але той політ у небо над закуреною кривавими димами землею залишився в мені назавжди.

А одного дня зупинилася на нашій сільській вулиці військова німецька машина, з неї вийшло кілька есесівців, вони увірвалися в нашу хату, збили прикладом з ніг тького вчителя, вкинули його в кузов та й покурли на Лосиньку. Може, мав учитель необережність відкрити душу якомусь нашому Хролю, а той постарався поінформувати кого слід, що представник німецької влади прокуре загибель її бившовому вождю, от і закінчилися мої полоти в небо...

Невдовзі прийшов вересень сорок третього, прийшла сподівана свобода. І зашумів весело батьківський сад, і легше стало нам, дітям війни, продивитися крізь поєнні пожежі на своє минуле. Але питання залишилося незмінним: чому наш народ породжував всіляких Хролів, і чому той же німецький уносоджував своїх учителів, котрі любили наших дітей, але змушені були їти в чужі краї за наказом нашібожєвільних політків? І коли людство нарешті досягне такого інтелектуального рівня, щоб відкидати до своїх рук дитячє усього світу, аби у них залишилося мирного полютьа, а не гіркий присмак втрат?

Шумить батьківський сад, постарілий і самотній без нього. Шумить аж із тієї війни, коли мє покоління було ще тільки білиниками, які не знали меж між людським добром і злом.

Левко КОВАЛЕНКО.

ЖИВИ

АРТЕРІЙ

Із минулої війни міцно увійшли в нашу пам'ять образи відважних радистів та зв'язківців. Вони стрибали з парашутами у ворожий тил, кидалися на фронтах під ворожий вогонь, налагоджуючи зв'язок між військовими частинами та штабами, і коли треба було, власним тілом доточуючи порвані осколками провід. Перемогу кували не лише гармаші чи танкісти, піхотинці чи моряки - її плекали своїм солдатським трудом тисячі зв'язківців, адже без живих артерій не може існувати жоден організм.

ШО БЕЗ зв'язку не може жити повнокровно така колективна, як сучасна армія, не варто й говорити. Невидимі артерії пульсують везді і всюди, доносячи до Генерального штабу свіжі новини із найвіддаленіших частин та підрозділів, аби народ грудючись мирно й спокійно, знаючи, що у вирішальний час рідна армія захистить його від нападників. І хоча сама українська армія переживає не кращі часи реформування, експериментів, пошуку сучасної моделі, люди в ній продовжують чесно служити, знаючи, що тільки вони, а не всілякі політичні інтриганти, відповідають за мир на українській землі. Чимало серед них і наших земляків...

Генерального штабу, генерал Семеріч весь свій багатий досвід віддає розбудові української армії. Його життєве кредо визначають висока громадська активність, державна позиція, чуйність до людей та їх проблем. А це він добрий сім'янин - спробуй бути іншим, коли частково його життя стали і дружина Валентина Степанівна, і сини Дмитро з Петром, і доньки Світлана й Олена. Він захищає і їх спокій, наш польський генерал!

Подвійні владі у житті пройшов ще один наш земляк - полковник Володимир Григорович Чмир. Перші кроки по землі він ступив у Михайлів-Колодиському. Школу закінчив у Сосниці. Працював на будівництві в Чернігові. А далі - різкий поворот долі, який привів юнака до військ зв'язку. Навчання в Київському військовому інже-

нерному училищі зв'язку, військовій академії зв'язку в місті на Неві і служба в армії. Оскільки в ній левину частку займають інші інженерні служби, бо без високих технологій сучасне війське нічого не варте, Володимир Григорович і віддає себе сповна улюбленим справі. Нині наш земляк начальник Центрального ремонтного заводу засобів зв'язку.

Клопотів у нього - по саму голову. Адже після розвалу колишньої армії минуло немало часу, а час, як відомо, старить не лише людь, а й техніку. От і доводиться своїм згуртованим колективом продовжувати життя різноманітним засобам зв'язку - від комутаторів та переносних радіостанцій до пересувних засобів зв'язку. Більшою

160 найменувань техніки зв'язку - така номенклатура його ремонту, а це вже діапазон, який може забезпечити життєдіяльність найбільших військових формувань.

Офіцер твердо знає, що за його плечима вся Україна, його посилає батьки-пенсіонери Наталія Олександрівна та Григорій Федосійович, його дружина Людмила Альбертівна та син Юрко, котрий він триє аз науку в Національній академії МВС України...

І яка ж армія без радювотів! Всі генерали та маршали колись починалися з нього. У такій справі як зв'язок без інтелекту нічого робити, це знає кожен. Знає це й рядовий одинок з частин Віталій Овчар, що народився в Шаблинів Коронського району. Почавши транспортом в рідному селі - за прикладом батька, однак не забував, що сучасність потрібні люди розумні, інтелектуальні, а тому поступив до столичного транспортно-економічного технікуму. Звідти й був покликаний на армійську службу на весні минулого року. Нині успішно опанував спеціальність радіотелеграфіста і, як каже офіцер, за короткий час став одним із кращих фахівців зв'язку.

Не забуває Віталій і про спорт, про подальше навчання. А куди проляже його шлях після закінчення служби - самому Богові відомо. Головне - він служимити Україні, як робить це його відомі земляки, котрі стали окрасою української армії...

Над землею легить зумерено радіостанції, невидимі слани пульсують від столичних нагорів до найвіддаленіших топок української землі. Як і в ті часи, коли німці вестерни Великої Вітчизняної війни були юніми, безсмертні. Життя продовжується, міниться, залипають незмінним поняття Вітчизна, батьки, кохати, діти, яких треба вихити й бути готовими захищати, аби не повторилася трагедія минулої війни. Цим законотам й наш земляк.

Леонід ДЕСНЯНИКО.

На фото: Як справи, синку? Генерал Ю.П.Семеріч серед воїнів.

Тут відроджується техніка. Полковник В.Г.Чмир у заводському цеху.

На пульсі життя. Рядовий Віталій Овчар стереже рідний край.

Зозо - так, можливо, децю й фамілярно, але з любов'ю і повагою називають військовослужбовці свою військову частину під номером три тисячі тридцять. У послужному списку цього підрозділу чимало корисних, а то й героїчних справ, здійснених не лише на столичних вулицях, але й на теренах колишнього Союзу.

ЗОЗО - ДАМА СЕРЬОЗНА, АЛЕ ДО ЧЕРНІГІВЦІВ ПРИХИЛЬНА

ДНЕМ народження Зозо слід проголосувати 30 вересня 1966 року, коли в Києві почалося формування спеціальної моторизованої частини міліції, боля витоків якої стави вестерн війни, полковник Петро Сергієвич Колесенко. А потім пішли "точка", які з тих чи інших причин ми значно називаємо "таргачами": Чернівці, Среван, Кішпін, Баку...

Саме за це, за успішне виконання службово-бойових завдань в "таргачах регіонах" і високі показники в службі, полк було визнано кращим серед усіх спеціальних моторизованих частин міліції країни і нагороджено Перехідним червоним прапором.

і Зозо швидше стане радістю зі слівом на очах. А Геннадій, крім того, знайшов у Києві своє перше кохання. Збирається одружуватися, а ось де жити: в Києві чи Чернівці - ще не вирішили.

Прадда, обидва хлопці збираються вступати до Академії внутрішніх справ і повернутися в бригаду офіцерами.

Саме за це, за успішне виконання службово-бойових завдань в "таргачах регіонах" і високі показники в службі, полк було визнано кращим серед усіх спеціальних моторизованих частин міліції країни і нагороджено Перехідним червоним прапором.

Тепер депутат Київради Кривонос досить частий гість у нашій частині. І ніколи не приїждить з порожніми руками.

- Ярослав Богданович, Ви також із Чернігівців?

- Ні. На жаль, (сміється), в рідомі із Житомирської області. Хоча зв'язки із зачарованою Десною, з мальовничим краєм Мазани, Довжана і Тичини у мене чимало. Коли ще служив у Національній гвардії, діти бачили в Чернівці за поповненням, а Сошич у мене кум і похрестник, ба-

- А як у вас із дідівщиною? - питаю, аспертаючись одразу і до офіцера, і до рядових.

Хлопці запевняють, що хоча вони й "старіки", але нічого недостатніх стосунків собі не дозволяють. Хоча субординатія, звісно, повинна бути. І вона є.

- А я, - каже майор, - ніколи і нікому не повірю, що в якомусь військовому підрозділі немає "дідівщини", як пишати. Вільному хоча б сімейний приклад. Якщо у батька кілька синів, то в кращому по хліб він поїде не

йому як і чим могли. Вони всі проголосували за Павла Олександровича, а у вільний від служби час наводили порядок і благоуважали ті місця і куточки Києва, про які у своїй передвиборній програмі говорив Кривонос. Зокрема, військовослужбовці нашої частини привели в порядок парк на Солом'яні.

Ось така вона наша і трудова, і бойова біографія, - говорить заступник командира бригади з ліхотини роботи майор Ярослав Богданович Сводар.

- Пане майоре, знаю, що у вашій частині служать багато земляків із Чернігівщини. В чому є якась закономірність?

- Чиста випадковість. Ось і в щорічному призові багато хлопців із Сіверського краю. Можливо, земляки, спільність між собою, ділитися враженнями від перебування в нашій військовій частині, адже, як колись співався, "наша служба і опасна, и трудна", проте вона й досить престижна. Молоді воїни, так би мовити, "по долгу службы", виконуючи свої прями патрульні обов'язки, бувають на всіх футбольних матчах, часто відвідують театри і концерти, забезпечують проведення масових та спортивно-видавничих заходів.

А що ще потрібно молодій людині? У звільненні - на центральну вулицю країни. Відзначився під час патрулювання - у захопчувальну відпустку до рідної домівки. Мама чи кохана дівчина у будь-який час зможуть під'їхати чернігівською маршруткою ледь не під самісінькі пороги частини. Воїн на концерті чи футбольному матчі, а служба в цей час йде. І мама поруч. І кохана під боком.

Тож мейла демобілізації хлопці захоплюють розповідати про свою службу. І слухачі прихильно і просять у своїх військовикоматах, аби їх направили служити саме до нас.

Майор Сводар представляє двох військовослужбовців із Чернігівщини: рядовий Геннадій Олександрович і Сергій Комаренко. Обидва "старі" воїни, до дембелі закінчили усього зовсім місяць. До призову на військову службу обидва з червоним дипломом закінчили професійно-технічне училище №6, на службу в армію пішли охоче, тому що вважали - для справжніх чоловіків така жітєська школа просто необхідна. Тут зміцнило фізично, надбали певний життєвий досвід, багатілися враженнями і новими друзями. Так що розлучення

тато разів купався і ловив рибу в Десні, був у численних храмах і монастирях Чернігівщини. А ще незабаром до правої частини Чернігівка прибуде мій давній приятель, аби зайняти одну із вакантних посад. А справжнісінькі представники нашого відомого партизанського краю ось - перед вами.

Майор Сводар представляє двох військовослужбовців із Чернігівщини: рядовий Геннадій Олександрович і Сергій Комаренко. Обидва "старі" воїни, до дембелі закінчили усього зовсім місяць. До призову на військову службу обидва з червоним дипломом закінчили професійно-технічне училище №6, на службу в армію пішли охоче, тому що вважали - для справжніх чоловіків така жітєська школа просто необхідна. Тут зміцнило фізично, надбали певний життєвий досвід, багатілися враженнями і новими друзями. Так що розлучення

тато разів купався і ловив рибу в Десні, був у численних храмах і монастирях Чернігівщини. А ще незабаром до правої частини Чернігівка прибуде мій давній приятель, аби зайняти одну із вакантних посад. А справжнісінькі представники нашого відомого партизанського краю ось - перед вами.

Майор Сводар представляє двох військовослужбовців із Чернігівщини: рядовий Геннадій Олександрович і Сергій Комаренко. Обидва "старі" воїни, до дембелі закінчили усього зовсім місяць. До призову на військову службу обидва з червоним дипломом закінчили професійно-технічне училище №6, на службу в армію пішли охоче, тому що вважали - для справжніх чоловіків така жітєська школа просто необхідна. Тут зміцнило фізично, надбали певний життєвий досвід, багатілися враженнями і новими друзями. Так що розлучення

старшого, і меншого. Субординатія, як сказали солдати, слід дотримуватися. Інша справа, що вона має бути чітко доповною і не виходити з-під офіцерського контролю. І тут я з усією відповідальністю можу заявити: такого ганяного субординатного явища як "дідівщина" у нас не було, немає і ніколи не буде.

- Тоді до вас на службу можна сміливо відправляти наших хлопців, не побоюючись, що їх тут притискатимуть, ображатимуть...?

- Звичайно! А чернігівці тим паче. Навіть "круті" російські парни вибирали собі фаворитів поміж наших земляків. Наша Зозо дама також серйозна, але до чернігівців вона прихильна.

Валентин АВДЄЄНКО

Аж мимовільний острах узяв нас, коли ми сіли писати про цю незвичайну людину, патріарха української медицини, видатного лікаря, якому завдячують зціленням тисячі й тисячі хворих, прекрасного вчителя, котрий виховав сотні тисяч учнів, що стали шанованими в нашій державі і далеко за її межами. Як передати всю багатогранність його діяльності, тепло великого серця, що ось уже 90 років невтомно б'ється в грудях доктора медичних наук, професора Анатолія Петровича Пелешука?

І все ж спробуємо. Бо знаємо лікаря вже не один рік, щоразу зачаровуючись його світлим розумом, величезними знаннями, доброзимчивістю, гордістю за своїх учнів, залашною українською мовою, любов'ю до літератури, мистецтва, музики...

ПАТРИАРХ

Є на Чернігівщині в Іч янському районі на льоничьому селі Владівка. Тут народився Петро Опанасович Пелешук - батько Анатолія Петровича. Він з відзнакою закінчив Парфійське початкове народнє училище і був запрошений до контори місцевого цукрозаводу, як технічний працівник і діловод. Згодом успішно трудився на інших цукроварнях, а через деякий час осів з родиною в Києві. Рано помер від тяжкої хвороби, лишинши по собі вдиачну пам'ять у родині, якій віддав усе.

Тут, в Києві, 16 липня 1913 року побачив світ хлопчик, якого нарекли Анатолієм. Перезни з сім'єю хлодотити Першої світової війни і особливо братовбиної громадянської, бачив смерті, страждання, бачив, як невольники хвороби косять змучених, голодних, настраханих людей. Мабуть, вже тоді з'явилася в хлопця думка - стати лікарем, щоб допомагати хворим. А коли не вдалося медикам урятувати його батька, остаточно утвердився в своєму прагненні стати зцілителем.

Анатолію дуже подобався Київ. Але коли батько кілька разів зловив його на Чернігівщині, хлопець душа мовби осюлася під паланим сонцем, увібрала в себе величчє зелених діброви, барвисті луки, освітлена золототерхними церквами, була зачарована ширими, чуйними людьми, баристрою українською мовою... Відтоді він ні роки залюблений і в Київ, і в батьківський край, не раз навідувався його.

Після закінчення семірички і професійної середньої школи поступив на вєчирнє відділення робітфаку Київського медичного інституту. А 1931 року Анатолій став студентом лікувально-профілактичного факультету Київського медичного інституту. З захопленням слухали студенти лекції видатних медиків - академіка В.Ю. Чаговця, професора М.С. Сніркова... Була в інституті дружна, приязна атмосфера, студенти прагли взяти якомога більше знань і практичних навичок від своїх прекрасних вчителів. Особливо добре ставився до тямучого, жадного до науки Анатолія Пелешука професор Вадим Миколайович Іванов, він запрошив його до наукового студентського гуртка, де юнак активно працював.

У 1933 році студентів-медиків мобілізували на боротьбу з антіномозом - так тоді називали голодомор 1932-1933 років... Анатолій і його товариші на власні очі бачили геть охлялих людей, які нерідко вмивали просто на вулиці чи в своєму дворі, їхні душі повнілися болем і гнівом проти злочинців, які довели народ до загибелі... Виснажені фізично і особливо морально від тх жахливих картин некла на землі, студенти одчайдушно намагалися порятувати бодай частину селян, особливо дітей. І їм вдалося.

Як не важко було жити, як

не були зантажені в інституті, але щотижня збиралися в когось на квартирі й бурхливо обговорювали твори Льва Толстого і Івана Франка, Антона Чехова і Павла Тичини, Миколи Бажана і Миколи Хвильового... Ходили до театрів, на зустрічі з поетами, зокрема, Володимиром Маяковським.

У 1936 році Анатолій Пелешук з відзнакою закінчив медичний інститут і за поданням професора В.М. Іванова був зарахований аспірантом кафедри факультетської терапії 2-го Київського медичного інституту, якою керував сам Вадим Миколайович. Базою її була Київська лікарня для обслуговування водників. Відтоді науова, лікарська та педагогічна діяльність Анатолія Петровича нерозривно пов'язана з кафедрою, і з цією лікарнею. Київська мада високий авторитет серед населення Києва, тут працювали висококваліфіковані медики, які відзначали гуманізмом, самовідданістю, свято сповідували гасло академіка Ф.Г. Яновського: "Якнайближче до хворого".

Уже в передвоєнні роки колеги і особливо пацієнти заповідали Анатолія Петровича за великі знання, які він невтомно поновлював, дружливість, увагу до кожного хворого, пошуки нових методів зцілення. Доводилося робити все: лікувати пацієнтів, підтримувати їх морально, несляти віру у видужання, чергувати, переїмати досвід у старших колег...

Це була для молодого медика справжня школа доброчердя.

Після початку Великої Вітчизняної війни А.П. Пелешук одразу ж пішов до військомату. Був призначений волюком лікарем у 123-й кавалерійський полк. Працювати доводилося у важких, під бомбами, снарядами, кулями... Та Анатолій Петрович жодного разу не здригнувся, в таких умовах все робив для лікування поранених воїнів...

Коли полк разом з іншими частинами обороняв Дніпродержиркськ, Анатолій Петрович, контужений, потрапив у полон, опинився в таборі, який мистився в Дніпропетровській в'язниці. Німці направили його лікарем до в'язничного лазарету. Незважаючи на мізерну кількість медикаментів, він і його колеги-медики з табору робили все можливе, щоб порятувати поранених чи хворих. А як у таборі почався висиний тиф і налякані німці дозволили переводити хворих із нього до міської інфекційної лікарні, то надбали лавічку, аби ці хворі після одужання не поверталися до табору - їм ставили фіктивні остралині діагнози. Це була, без перебільшення казучи, небезпечна боротьба за життя наших людей, подвиг медиків.

Не випадково пізніше А.П. Пелешук був нагороджений орденом Вітчизняної війни 2-го ступеня і орденом Богдана Хмельницького 2-го ступеня.

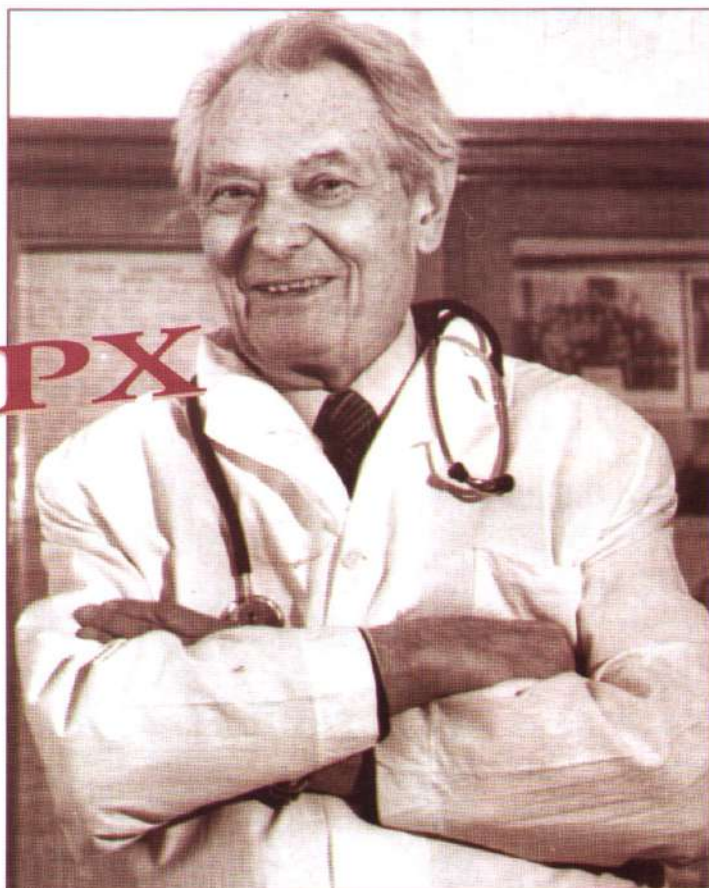
Тиф звалив і Анатолія Петровича. Тільки дякуючи чу-

довому лікарю професору Поповій та, мабуть, Господу, він вижив.

Повернувся до Києва, до родини. Та не міг сидіти склавши руки, коли стільки людей залишилося без медичної допомоги, особливо за межами Києва. І він, ризикуючи життям, ходив по околицьних селах, допомагаючи хворим.

У березні 1944 року А.П. Пелешук випадково зустрівся з Г.Є. Рамбультом, який до війни був головним лікарем лікарні водників, а в той час очолював поліклініку річковиків. Той запросив його на роботу дільничним лікарем. Анатолій Петрович охоче згодився, з головою поринув у роботу.

А як з евакуації повернувся Вадим Миколайович Іванов, з радістю пішов трудитися до свого вчителя. До речі, діяльність Іванова було понад 25 років пов'язана з лікарнею водників, яка стала базою його

клініки і тепер носить ім'я видатного терапевта. І продовжилася їхня надзвичайно плідна лікарська та наукова робота.

Так, Анатолію Петровичу доля подарувала знань, мудрих наставників-медиків, у яких він жадно перерамає унікальні знання і багатий досвід. І все ж його ставлення, як талановитого лікаря і вченого, відбулося самперед тому, що він щоденно прагнув поповнити знання, часто довгоенько засиджувався в бібліотеці на кафедрі, в лікарні. Він усе здобув значною мірою своєю великою працею - упродовж усього життя трудився, не заспокоюючись досягнутими успіхами, бачачи попереду ясну мету... Ні, зовсім не просто стати взнаним в Україні терапевтом! Навіть тоді, коли відчуваеш вагому допомозі корифеїв медицини. Усе залежало від нього самого...

Анатолій Петрович не раз паголює це студентам Київського медуніверситету під час лекцій. Він не уявляє себе без постійного зв'язку з майбутніми лікарями, передає їм свій багатий досвід, спілкується з дівчатами і юнаками, і від того ніби молодшає, набирається сили...

А скільки задоволення дає йому праця в Київській центральній базейноній клінічній лікарні! Його люблять і хворі, і колеги, він тут - визначний метр, до слова якого, мудрого, вважаного, сповненого широго піклування про кожного пацієнта, всі прислухаються з користю для зцілення людей.

Присмою, що саме в цій лікарні майже сорок років працювала любва дружинка Анатолія Петровича, хірург за фахом Кіра Володимирівна Жолдасова, його друг і народник, велика берегиня своєї родини. Батьківською і материнською нелеткою, але благородно стежкою пішли доньки Тетяна і Олена, а також онук Георгій, доньки вже стали шанованими медиками. Загальний медичний стаж родини складає понад 170 років!

Вражає широкомасштабна наукова діяльність Анатолія Петровича. Він глибоко й успішно вникав у проблеми клі-

нічної фізіології, онкології, алергології, ревматології, клініки та лікування найбільш поширених хвороб органів травлення, суттєво розширивши ряд напрямків. За час роботи він підготував 360 наукових робіт, 16 монографій. Анатолій Петрович брав активну участь як автор, співавтор, редактор у створенні підручника "Внутрішні хвороби", книжок "Практична нефрологія", "Семіотика хвороб нирок", "Клінічна гастроентерологія", "Основи геронтології". Довідник з клінічної фармакології і фармакотерапії" та інших, які кабули широкого визнання не тільки в нашій країні, а й у зарубіжжі.

ЩОГО року до ювілею А.П. Пелешука у видавничій "Наукова думка" виийшла надзвичайно цікава книжка "Спогади професора медицини". Тут не тільки простежується життєвий і медичний шлях високошанованого професора, доктора наук, а й сказано дуже багато добрих, сердечних слів про колеги, його вчителів та учнів, зарубіжних медиків високого класу, з якими щастило спілкуватися Анатолію Петровичу. А це багато глибоких роздумів про мистецтво, літературу, чудових розповідей про знамениті музеї, міста нашої планети. Звичайно ж, є і свідчення любові до рідного Чернігівського краю.

Анатолій Петрович уподобує твори не тільки класиків української літератури, а й сучасних талановитих поетів - Василя Симоненка, Миколи Вінграновського, Івана Драча, Дмитра Павличка.

Слід ще раз наголосити, що Анатолій Петрович виховав багато чудових медиків, серед яких 6 докторів наук, 12 кандидатів медичних наук. Серед них - широко шановані інші академіки Л.А. Пиріг, професори Т.Д. Нікулда, А.С. Свінціцький, М.Д. Торухта.

Він ніколи не працював заради лауреатських звань, орденів... Та відчина Батьківщина відзначила його орденом "Знак Пошани", званням лауреата Державної премії України, лауреата НАН ім.

академіка М. Д. Стражеска та академіка Ф. Г. Яновського, а річовники - знаком "Відмінник річового флоту", дипломом "Почесний працівник АСК "Укррічфлот".

А.П. Пелешук тридцять років очолював Київське наукове товариство терапевтів, був членом редколегії журналу "Лікарські справи". Йому завжди було легко спілкуватися з зарубіжними колегами, бо він знає кілька мов, зокрема, англійську, французьку, німецьку. І, голownie, є видатним фахівцем і вночас простою ширкою, приязною людиною, у спілкуванні з будь-ким: від медичного світла до простого матроса...

Хай нам пробачать читачі "Отчого порогу" - ми не зможемо все розповісти про Анатолія Петровича Пелешука. Надто це велика, мудра, багатогранна людина, яка стільки добра зробила людям. І ще зробить.

Насамкінець нашої розповіді хотілося б навести слова його учня, вале жгадуваного прекрасного медика, професора А.С. Свінціцького:

"Серед продовжувачів традиції київської терапевтичної школи другої половини 20 ст. постає професор Анатолій Петрович Пелешука є однією з найвизначніших. Весь його творчий шлях лікаря, педагога, вченого, людини широкоерудити з високої культури і невичерпною жагою до мандрів та знання світу, життєлюбля, поининовувача та знання мистецтва, українського професора медицини - це виконання заклику академіка Д.І. Яворницького: "...працюй, працюй доти, доки служить тобі рука й доти б'ється живе серце в твоїх грудях, працюй на користь свого народу і на благо Батьківщини, дорогої тобі".

Що до цього можна додати? Хіба що - дорогогий Анатолію Петровичу, живи довго, щасливо, плідно! Спасибі Вам, що Ви є і буде!

Віктор КАВА,
Григорій МЕЛЬНИЧУК

Фото Олега
СТОЛБЕЦЬКОГО

**АНАТОЛІЮ
ПЕТРОВИЧУ
ПЕЛЕСУКУ**

*під ювілей,
за десять кроків до
століття із низьким
земляцьким поклоном
і глибокою шановою*

*Більше надії, брати,
Сумнівів місця нема,
Ширше ступай
до мети*

*(із земляцької анкети
А.П. Пелешука)*

**Це Ваше кредо,
Ваш девіз, Ваш клич.
Ви з ним пройшли
немислимі дороги
Від Владівки -
батьківського
порогу -
Кризь асен день
і через чорну ніч.**

**Вас колесила
й вивела у світ
Земля Ічнянська,
наче рідна мати,
І пронесли Ви клятву
Гиппократу
У серці, як Шевченків
заповіт.**

**Усе життя лиш
на передовій
І в мирній і воєнній
круговерті.
Ви знаєте ціну життя
і смерті
І завжди там,
де межі них двобій.**

**Заслужений діяч.
Лауреат.
Професор. Доктор.
Що, здається, треба!
Але на Вас це є,
видать, потреба,
Бо це у бойовій
строю солдат.**

**Тож хай живе наш
батько Пелешук!
Добра Вам, Анатолію
Петровичу,
і будьте нам щасливі
та здорові,
По вищих нормах
Ваших мед. наук!!!**

Борис ІВАНЕНКО

